

Lieta C-564/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Datums, kurā lūgums reģistrēts Tiesā:**

2019. gada 24. jūlijā

Iesniedzējtiesa:*Pesti Közponi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa, Ungārija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2019. gada 11. jūlijs

Apsūdzētais:

IS

Pamattiesvedības priekšmets

Kriminālprocess *Pesti Közponi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa) pret IS, Zviedrijas valstspiederīgo, par šaujammieroču un munīcijas neatļautu pielietošanu.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Iesniedzējtiesa vēlas saņemt norādījumus par to, kā interpretēt tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu saistībā ar, pirmkārt, valodas tulkošanas izmantošanu (I); otrkārt, saistībā ar *Országos Bírósági Hivatal* (Valsts tiesu iestāde, turpmāk tekstā – “OBH”) priekšsēdētāja lēmumu atzīt par nesekmīgiem konkursus uz tiesnešu un tiesu varas augstāko amatpersonu amata vietu aizpildīšanu (II) un, treškārt, saistībā ar Ungārijas tiesnešu algu situāciju (III).

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu juridiskais pamats: LESD 267. pants.

Prejudiciālie jautājumi

1.A Vai LES 6. panta 1. punkts un Direktīvas 2010/64/ES 5. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādā nozīmē, ka, lai garantētu tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu apsūdzētajām personām, kuras nepārvalda tiesvedības valodu, dalībvalstij ir jāizveido pienācīgi kvalificētu neatkarīgu tulkotāju un tulku

reģistrs vai, ja tas nav iespējams, kādā citā veidā jānodrošina, ka tiesvedības procesā tiek uzraudzīta valodas tulkošanas pienācīga kvalitāte?

- 1.B** Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša un izskatāmajā lietā nepietiekamas valodas interpretācijas kvalitātes dēļ nav iespējams noteikt, vai apsūdzētais ir informēts par viņam izvirzītās apsūdzības priekšmetu, vai LES 6. panta 1. punkts un Direktīvas 2012/13/ES 4. panta 5. punkts un 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šādos apstākļos nevar turpināt tiesvedību izskatīt aizmuguriski?
- 2.A** Vai tiesu neatkarības princips, kas noteikts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, Pamattiesību hartas 47. pantā un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā, ir jāinterpretē tādējādi, ka šis princips ir pārkāpts tad, ja Valsts tiesu iestādes priekšsēdētājs, kurš ir atbildīgs par tiesu centrālās administrācijas darbībām un kuru amatā iecel Parlaments, kuram vienīgajam tas ir pakļauts un kas var viņu atbrīvot no amata, ieņem tiesas priekšsēdētāja amatu, turklāt tāda priekšsēdētāja amatu, kuram tostarp ir pilnvaras attiecībā uz lietu sadales organizēšanu, disciplinārlietas ierosināšanu pret tiesnešiem un šo tiesnešu novērtēšanu, izmantojot pagaidu tiešu iecelšanu amatā, izvairoties no konkursa procedūras un pastāvīgi ignorējot tiesnešu pašpārvaldes kompetento iestāžu viedokli?
- 2.B** Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša un ja tiesnesim, kurš izskata lietu, ir pamatots iemesls uzskatīt, ka viņš tiks nelabvēlīgi ietekmēts viņa tiesu un administratīvo darbību dēļ, vai iepriekš minētais princips ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā lietā netiek garantēta lietas taisnīga izskatīšana?
- 3.A** Vai tiesu neatkarības princips, kas noteikts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, Pamattiesību hartas 47. pantā un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar minēto principu nav saderīga situācija, kurā kopš 2018. gada 1. septembra, pretēji līdzšinējai praksei, kas tika īstenota iepriekšējās dekādēs, Ungārijas tiesneši saskaņā ar tiesību aktiem saņem zemāku atalgojumu nekā attiecīgās kategorijas prokurori ar tādu pašu pakāpi un darba stāžu, un kurā, ņemot vērā valsts ekonomisko stāvokli, viņu algas kopumā neatbilst viņu veikto darbību nozīmīgumam, jo īpaši, ņemot vērā augstāko amatpersonu īstenoto diskrecionālo piemaksu praksi?
- 3.B** Ja atbilde uz iepriekš minēto jautājumu ir apstiprinoša, vai minētais tiesu neatkarības princips ir jāinterpretē tādējādi, ka šādos apstākļos nevar garantēt tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu?

I Valodas tulkošanas kvalitātes kontrole, ņemot vērā tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu

Atbilstošās Savienības tiesību normas

- Līgums par Eiropas Savienību (turpmāk tekstā – “LES”): 6. pants
- Eiropas Savienības Pamattiesību harta (turpmāk tekstā – “Pamattiesību harta”): 47. pants
- Līgums par Eiropas Savienības darbību (turpmāk tekstā – “LESD”): 82. panta 1. punkts un 2. punkta b) apakšpunkts
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/64/ES (2010. gada 20. oktobris) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā (OV 2010, L 280, 1. lpp): 5. panta 1. un 2. punkts un 9. panta 1. punkts
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/13/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (OV 2012, L 142, 1. lpp.): 4. panta 5. punkts un 6. panta 1. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

- *A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény* (2017. gada Likums Nr. XC par kriminālprocesu): 78. panta 1. punkts; 201. panta 1. punkts; 866. panta 2. punkts un 755. panta 1. punkta a) apakšpunkta aa) punkts
- *A szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI.26.) minisztertanácsi rendelet* (Ministru padomes 1986. gada 26. jūnija Dekrēts 24/1986 par specializēto mutisko un rakstisko tulkošanu): 2. pants un 6. panta 1. punkts
- *A szakfordító és tolmácképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. (VI.26.) MM rendelet* (Kultūras ministrijas 1986. gada 26. jūnija Dekrēts 7/1986 par prasībām specializēto tulko un mutisko tulku pilnvarošanai): 1. panta 1. un 2. punkts

Faktu un pamattiesvedības kopsavilkums

- 1 IS tika aizturēts Ungārijā 2015. gada 25. augustā un tajā pašā dienā viņš tika nopratināts kā aizdomās turētais. Pirms pratināšanas tika nozīmēts aizstāvis un tulks, ņemot vērā, ka IS nepārvalda ungāru valodu. IS pratināšanas laikā, kurā aizstāvis nevarēja piedalīties, viņam tika paziņota apsūdzība, pēc tam, ņemot vērā, ka viņš nevarēja saņemt sava aizstāvja konsultāciju, IS atteicās sniegt liecību. Arī saziņa starp IS un viņa aizstāvi varēja noritēt vienīgi ar tulka starpniecību. Lai gan par izmeklēšanu atbildīgā iestāde pratināšanas laikā izmantoja zviedru valodas tulku, nav informācijas par tulku atlases sistēmu, nedz arī par to, vai tika pienācīgi

pārbaudīta tulka atbilstība un tas, vai viņš un apsūdzētais spēja savstarpēji saprasties.

- 2 IS aizturēšana pēc nopratināšanas tika pabeigta, un pašlaik apsūdzētais atrodas ārvalstīs. Ņemot vērā to, ka prokurors pieprasa naudas soda noteikšanu, nav bijis iespējams izdot Eiropas vai valsts apcietināšanas orderi, tāpēc, ja IS neieradīsies, lai arī viņš ir aicināts ar pavēsti, kriminālprocess būs jāizskata aizmuguriski.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 3 IS aizstāvis uzskata, ka ir nepieciešams iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Direktīvas 2010/64/ES noteikumu saistībā ar valodas tulkošanas izmantošanu interpretāciju tiesību uz informāciju izmantošanas gaismā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 4 Direktīva 2010/64/ES nav pienācīgi transponēta nedz 2013. gadā, nedz vēlāk. Ungārijā nav nekāda veida tulku un tulkotāju reģistra, nav skaidra valsts tiesiskā regulējuma vai prakses par to, kas un ar kādiem nosacījumiem var tikt nozīmēts par tulku vai tulkotāju katrā konkrētajā gadījumā. Ir tikai īpašs tiesiskais regulējums par zvērinātu tulkojumu.
- 5 Ungārijā netiek sistemātiski garantēta valodu tulkošanas kvalitātes kontrole. Nedz aizstāvis, nedz tiesa nevar pārbaudīt valodu tulkošanas kvalitāti. Tomēr, ja tulkam nav pienācīgu īpašo zināšanu, var tikt pārkāptas apsūdzēto tiesības uz informāciju un aizstāvību.
- 6 Iesniedzējtiesa jautā, vai valsts tiesiskais regulējums un prakse ir saderīgi ar Savienības direktīvām par apsūdzēto tiesībām un vai no Savienības tiesību interpretācijas izriet, ka aprakstītajos apstākļos tiesa nevar aizmuguriski turpināt tiesvedību pret apsūdzēto.

II. Lēmuma atzīt par nesekmīgiem konkursus uz tiesnešu un tiesu varas augstāko amatpersonu amata vietu aizpildīšanu ietekme uz tiesu neatkarību

Atbilstošās Savienības tiesību normas

- LES: 2. pants, 6. panta 1. un 3. punkts un 19. panta 1. punkts
- Pamattiesību harta: 47. pants
- Eiropas Savienības Tiesas judikatūra, īpaši: spriedumi, 2019. gada 24. jūnijs, Komisija/Polija (C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531), 52. un 72.–74. punkts; 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586), 48., 67. un 75. punkts, un 2018. gada 27. februāris,

Associação Sinical dos Juizes Portugueses (C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117), 43. punkts; ģenerālvokāta J. Tančeva [*E. Tanchev*] secinājumi apvienotajās lietās A.K. u.c. (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, ECLI:EU:C:2019:551), 120.–122. punkts un 125.–128. punkts, un spriedums, 2019. gada 27. maijs, OG un PI (C-508/18 un C-82/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:456), 90. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

- *Magyarország Alaptörvénye* (Ungārijas Pamatlikums): 25. pants
- *A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény* (2011. gada Likums Nr. CLXI par tiesu darba organizāciju un administrāciju): 76. un 130.–133. pants

Faktu un pamattiesvedības kopsavilkums

- 7 Tiesu centrālā administrācija ir *OBH* priekšsēdētāja, kuru amatā iecēļ Parlaments uz 9 gadiem, kompetencē. Uzraudzības pilnvaras attiecībā uz *OBH* priekšsēdētāju un tiesības apstiprināt *OBH* priekšsēdētāja pieņemtos lēmumus atsevišķos jautājumos ir *Országos Bírói Tanács* (Valsts tiesu padome; turpmāk tekstā – “*OBT*”) ko ievēl tiesneši.
- 8 2018. gada 2. maijā, veicot pārbaudi, *OBT* sagatavoja ziņojumu, kurā tā secināja, ka *OBH* priekšsēdētājs bez pienācīgiem iemesliem un vairākos gadījumos – bez nekāda pamatojuma bija atzinis par nesekmīgiem konkursus par tiesnešu un tiesu varas augstāko amatpersonu amata vietu aizpildīšanu, pēc tam tiesu varas augstāko amatpersonu amata vietas aizpildot īslaicīgi ar tiešu iecelšanu amatā.
- 9 *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa), kuras piekritīgajā tiesu apgabalā ir apgabala tiesa, kurā tiek izskatīts šis kriminālprocess, priekšsēdētājs nav iecelts kopš 2018. gada 5. janvāra. *OBH* priekšsēdētājs publicēja konkursu uz priekšsēdētāja amatu pavisam trīs reizes, bet visos trīs gadījumos viņš tos atzina par nesekmīgiem un minētajā amatā uz vienu gadu iecēla tiesnesi, kas strādā citā tiesā.
- 10 Pēc pavisam astoņiem brīdinājumiem par likumību, kas būtībā izrādījās neefektīvi, *OBT* 2019. gada 8. maijā Parlamentā uzsāka procesu par *OBH* priekšsēdētāja atcelšanu, uzskatot, ka viņš ir sistemātiski pārkāpis varas sadalījuma konstitucionālo principu. Tomēr Parlaments noraidīja *OBT* iniciatīvu bez debatēm un neveicot pārbaudi pēc būtības.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 11 IS aizstāvis lūdza iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar minētās prakses neatbilstību Pamattiesību hartai.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 12 *OBH* priekšsēdētājam ir plašas pilnvaras. Šajā kontekstā arī tiesnešu iecelšana amatā un paaugstināšana amatā ir atkarīga no viņa lēmuma. Viņam ir izšķiroša ietekme uz tiesnešu apmācību, viņu iespēju piedalīties mācību braucienos uz ārvalstīm un viņu profesijas ikdienas darbību. Aizpildot “törvénszék” (vispārējā tiesa) vai “ítélőtábla” (augstākā tiesa) priekšsēdētāja amatus ar tiešu iecelšanu amatā, *OBH* priekšsēdētājs var ievērojami ietekmēt lietu sadalījumu, tiesnešu disciplināro atbildību un viņu tiesas darba novērtēšanu. Arī tiesneši, kuri pilda tiesu varas funkcijas, ir pakļauti nopietnām represijām, paužot kritisku viedokli saistībā ar *OBH* priekšsēdētāja vai augstāko amatpersonu rīcību.
- 13 Tiesu sistēmā *OBT*, kas darbojas kā *OBH* pretpols, pārstāv tiesnešu pašpārvaldi. Lai gan *OBT* ir tiesīga apstiprināt amatā tiesu varas augstākās amatpersonas gadījumos, kad padomdevēja iestāde neatbalsta kandidatūru, praksē tās kompetence nav piemērota efektīvai *OBH* priekšsēdētāja uzraudzībai. Vairākas starptautiskas organizācijas to, ka *OBH* priekšsēdētāja pilnvaras nav pakļautas efektīvai uzraudzībai, ir kvalificējušas kā sistēmisku trūkumu.
- 14 Iesniedzējtiesa uzdod jautājumu, vai var uzskatīt par neatkarīgiem tiesnešus, kuri veic tiesu varas funkcijas tiesā, kuras augstākās amatpersonas ir tieši iecēlis amatā *OBH* priekšsēdētājs, neizsludinot konkursu vai arī pamatojoties uz konkursu, kas tika atzīts par nesekmīgu. Tiesnesis, kas izskata šo lietu, darbojas *Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Peštas apgabala centrālā tiesa), kas pieder *Fővárosi Törvénszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) tiesu apgabalam. Minētais tiesnesis ir *OBT* loceklis un viņa kandidatūras augstāko amatpersonu amatiem *OBH* priekšsēdētājs bez pamatojuma noraidīja 2017. gadā. Pēc *OBH* priekšsēdētāja priekšlikuma bijušais *Fővárosi Törvénszék* priekšsēdētājs, kurš tika tieši iecelts amatā, 2018. gada jūnijā pret viņu uzsāka disciplinārlietu, un, ņemot vērā viņa dalību *OBT*, Ungārijas presē tika publicēti arī vairāki viņu apmelojoši raksti.
- 15 Pašlaik *Pesti Központi Kerületi Bíróság* pilnvaras tiesnešu personāla lietās īsteno tieši iecelts priekšsēdētājs, kurš, ieņemot augstākās amatpersonas amatu, iepriekš vairākas reizes, izmantojot atklātas vēstules, ir paudis *OBH* priekšsēdētāju atbalstošu nostāju. Turklāt, atzinis konkursu par nesekmīgu, *OBH* priekšsēdētājs, veicot tiešu iecelšanu, uzticēja vadības funkcijas Krimināllietu nodaļas priekšsēdētājam, kurš atbild par to krimināllietu tiesnešu profesionālo vadību, kuri veic savus pienākumus *Fővárosi Törvénszék* tiesu apgabalā.
- 16 Ņemot vērā to, ka *Fővárosi Törvénszék* gadījumā *OBH* priekšsēdētājs var veikt būtisku politisku ietekmi uz tiesnešiem, jo īpaši uz atsevišķiem *OBT* locekļiem, šo tiesu tiesnešu neatkarība ir apšaubāma.

III. Ungārijas tiesnešu algu situācija

Atbilstošās Savienības tiesību normas

- LES: 6. panta 1. un 3. punkts
- Pamattiesību harta: 47. pants
- Eiropas Savienības Tiesas judikatūra, jo īpaši spriedums, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117), 45. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

- *Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény* (2018. gada Likums Nr. L par Ungārijas valsts budžetu 2019. gadam): 64. panta 1. punkts
- *A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény* (2011. gada Likums Nr. CLXII par tiesnešu juridisko statusu un atalgojumu): 2. pielikums
- *A legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény* (2011. gada Likums Nr. CLXIV par ģenerālprokuroru, prokuroru un citu prokuratūras darbinieku juridisko statusu)

Faktu un pamattiesvedības kopsavilkums

- 17 Ar grozījumiem tiesību aktos, kas stājās spēkā 2018. gada 1. septembrī, tika palielinātas piemaksas par pakāpēm un vadību attiecībā uz prokuroru atalgojumu, savukārt piemaksas par tiesnešu amata pakāpēm vai citiem atalgojuma elementiem netika mainītas. Tādējādi tika mainīta prakse, kad tiesneši saņēma tādu pašu algu kā attiecīgās kategorijas prokurori ar tādu pašu pakāpi un darba stāžu.
- 18 *OBT* jau bija norādījusi tieslietu ministram uz nepieciešamību palielināt algas, lai tiesneši nevarētu tikt ietekmēti, izmantojot diskrecionāras piemaksas un papildu stimulus, ko var piešķirt augstākās amatpersonas. *OBT* neuzskata par atbilstošu pastāvīgo *OBH* priekšsēdētāja praksi censties kompensēt zemās algas ar atsevišķām piemaksām un no viņa gribas atkarīgiem stimuliem. Līdz šim brīdim nav iesniegts neviens likumprojekts ar jaunām darba samaksas likmēm.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 19 IS aizstāvis ir lūdzis iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par netaisnīgi zemo Ungārijas tiesnešu algu līmeni salīdzinājumā ar prokuroru algu, saistībā ar šīs prakses atbilstību Pamattiesību hartai.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 20 Iesniedzējtiesa jautā, vai, no vienas puses, ņemot vērā spriedumu lietā *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, ņemot vērā inflāciju, valsts ekonomisko spēju un vidējos ienākumus, sekas tam, ka tiesnešu algas nav pārskatītas ilgā laikposmā, ir tādas pašas kā algu samazinājumam. No otras puses, rodas jautājums par to, vai Ungārijas valsts, palielinot prokuroru algas, apzināti ir nostādījusi Ungārijas tiesu varu apkaunojošā situācijā, jo tiesnešu algas bez jebkāda pamatojuma nav koriģētas kopā ar prokuroru algām.
- 21 Turklāt paši *OBH* priekšsēdētāja un tiesu varas augstāko amatpersonu diskrecionārie stimuli rada jautājumu par ietekmi uz tiesnešiem un tiesu neatkarības neievērošanu. Pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, atalgojums Ungārijas tiesnešiem, kurš ir apkaunojoši mazs arī Eiropas salīdzinājumā, un *OBH* priekšsēdētāja prakse piemaksu piešķiršanā vispārīgā un sistemātiskā veidā pārkāpj tiesu neatkarību.